

Evropské bezpečnostní a obranné kapacity po auditu ZEU

Po několika letech verbálních proklamací o nutnosti zlepšit obranné kapacity evropských zemí přišlo období, kdy se tyto proklamace mění alespoň z části v činy. Počátek obnoveného úsilí o vlastní vojenské schopnosti sahá do Noordwijku, kde bylo v roce 1994 rozhodnuto o rozvoji operačních schopností Západoevropské unie (ZEU) prostřednictvím vybudování Vojenského štábu ZEU a navázání vztahů s NATO a EU.

Dalším impulzem bylo jednání ministrů zahraničních věcí a obrany zemí ZEU v Římě na podzim roku 1998, kde ministři vyjádřili zájem zahájit proces hodnocení evropských bezpečnostních a obranných kapacit.

Jednou z částí tohoto procesu bylo rozhodnutí **provést audit prostředků a sil pro operace krizového managementu** pod vedením evropských zemí. Do auditu byli zapojeni řádní členové EU, přidružení členové včetně ČR a pozorovatelé - celkem 21 států.

Bylo rozhodnuto o dvou fázích auditu:

- **První fáze** – se zaměřením na kolektivní schopnosti, zpravodajství, analýzu a plánování, mezinárodní síly a velitelství.
- **Druhá fáze** – se zaměřením na národní síly a velitelství včetně zhodnocení jejich schopností a možností a na detailnější rozpracování hodnocení mezinárodních sil a velitelství z první fáze.

Výsledky auditu ukázaly, že počty a schopnosti avizovaných sil a prostředků evropskými státy jsou všeobecně dostatečné pro přípravu a vedení operací krizového managementu v rámci celého spektra tzv. petersbergských úkolů, kterými jsou:

1. Humanitární a záchranné operace.
2. Operace na udržení míru (*peacekeeping*).
3. Operace krizového managementu s použitím bojových sil včetně operací k nastolení míru (*peacemaking*).

Nicméně se ukázalo, že existuje celá řada problémů a nedostatků, které by měly zejména vliv na vedení operací uvedených v bodu 3.

V rámci kolektivních kapacit byly identifikovány následující problémové oblasti:

- strategické zpravodajství
- strategické plánování

V rámci sil a operačních kapacit byly identifikovány tyto problémové oblasti:

- pohotovost sil a schopnost jejich rychlého nasazení
- strategická mobilita
- schopnost dlouhého působení v místě nasazení

- interoperabilita a operační efektivita
- mezinárodní spojené operační velitelství a velitelství sil se zvláštním zřetelem na schopnosti C3 (velení, řízení a spojení) a na schopnost nasazení velitelství

Rovněž tak se ukázalo, že struktura, zvláště u pozemních sil, odpovídá spíše klasickému statickému pojetí vedení operací, než požadavkům na řešení soudobých krizových situací, jak mimo jiné ukázal nedávný konflikt v Kosovu, ale i předchozí rozmístění sil v IFOR a SFOR v Bosně a Hercegovině.

Zatím jedinými zeměmi, které udělaly velký pokrok v otázce restrukturalizace sil od statického pojetí po mobilní, rychle rozmístitelné síly, jsou Velká Británie a Francie, které si vzaly ponaučení již z prvního nasazení svých sil právě v Bosně a Hercegovině. Ostatní evropské země mají za tímto dvěma zpoždění. Celkově však existuje obrovský rozdíl v těchto schopnostech při porovnání Evropy a USA.

Na základě výsledků auditu vzali ministři zahraničních věcí a obrany zemí ZEU na svém listopadovém jednání v Lucembursku (1999) na vědomí doporučení, jejichž naplnění by mělo vést k odstranění uvedených nedostatků.

V oblasti **strategického zpravodajství** doporučují vytvořit koherentní strategické zpravodajství, systém výměny informací a odpovídající řídicí procedury. Tyto procedury by měly v případě řešení krizových situací umožnit provádění detailních analýz na strategické úrovni. Úspěšné splnění tohoto doporučení však do značné míry závisí na ochotě jednotlivých zemí poskytovat ZEU své zpravodajské informace, protože ZEU, stejně jako NATO, nedisponuje vlastními zpravodajskými prostředky, snad mimo Satelitního centra, které však nakupuje satelitní snímky od provozovatelů satelitů.

Oblast **strategického plánování** by měla doznat významného posílení. Zejména plánovací postupy, procedury a terminologie by měly být harmonizovány s těmi, které se používají v NATO, aby se tak předešlo zbytečné duplikaci nebo vynalézání vynalezeného.

Co se týká **pohotovosti sil** a jejich schopnosti **rychlého nasazení**, zde by měly být vytvořeny takové síly a komponenty sil, které budou schopny reagovat v krátkém čase a budou k dispozici pro okamžité nebo rychlé nasazení.

Měly by se zlepšit **možnosti strategické přepravy**, a to zvláště letecké přepravy. Určitou možností, jak řešit finančně velmi náročnou otázku pořízení velkokapacitních dopravních letounů, lze spatřovat ve společném evropském přístupu, nebo alespoň ve společném přístupu několika zemí. V tomto ohledu již bylo vysloveno několik představ, z nichž jednou je vytvoření evropských transportních sil - *Eurolift*. Na taktické úrovni se to dotýká zvýšené mobility sil a zvýšení přepravních schopností pomocí vrtulníků.

Schopnosti **dlouhodobého působení v místě nasazení** by se měly zdokonalit posílením národních logistických kapacit, které budou podporovat síly v místě jejich nasazení a tím zvýší možnosti jejich dlouhodobého působení. Zvýšit by se měly také schopnosti vytvářet dostatečně kvalitní zásobovací struktury. Stejně jako v oblasti letecké přepravy i zde se otevírá prostor pro vzájemnou spolupráci zemí.

V oblasti **interoperability** by měly země ZEU pokračovat v úsilí o její zvýšení zejména s využitím procesů a mechanismů NATO, na kterých již participují (PARP, DCI, obranné plánování).

Komunikační a informační systémy by se měly zaměřit na vysoce účinné prostředky strategického a taktického spojení, umožňující rychlou výměnu utajovaných informací

a dokumentů. Zlepšení se rovněž týká **elektronického boje** jak *ofenzivního*, tak *pasivního*, a to zvláště u leteckých sil.

Jednotky provádějící **vyhledávací a záchranné akce (SAR)** by měly být schopny plnit své úkoly i v nepřátelském prostředí, vytvořením skutečných bojových schopností.

* * *

Všechna tato doporučení, která mají za cíl zvýšit evropské bezpečnostní a obranné kapacity, budou naplňována v období, kdy je zcela zřejmé, že Západoevropská unie přestane působit jako samostatná obranná instituce Evropy a že její úkoly převezme Evropská unie.

Způsob transformace ZEU do EU, nebo pouhé převzetí některých orgánů ZEU Evropskou unií, není zatím zcela jasný. Není ani dohodnuta doba, během které by k zániku ZEU mělo dojít. Co je však zcela jasné je to, že do funkce generálního tajemníka ZEU byl jmenován bývalý generální tajemník NATO a současný Vysoký představitel EU pro otázky společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Javier Solana, jehož jistě nesnadným úkolem bude tuto transformaci uskutečnit v praxi.

V současné době se německé zájmy shodují se zájmy Evropské unie a NATO, v jejichž kontextu se i tříbí. Dokonce mluvčí levicové formace Spojenectví 90/Zelení obhajoval rozšíření jak NATO, tak Evropské unie. Kdyby však ke sjednocení a rozšíření Evropy nedošlo, existují určité důvody k domněnce, že by se německá koncepce evropského „řádu“ stala výrazněji nacionalistickou a patrně by evropské stabilitě uškodila.

*Zbigniew Brzezinski „Velká šachovnice“.
(K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha.)
Mladá fronta, Praha 1999.*